

ERSTATNINGSDIREKTORATET

H. HEYERDAHLST. I, OSLO

91

VEILEDNING FOR TILSYNSMENNENE

Når påtalemyndigheten med rettens stadfestelse setter en formue eller økonomisk virksomhet under forvaltning etter landssvikanordningens § 39, er dette en form for *beslag*, og den skjer for å sikre formuesverdier som skal tjene til dekning av bøter, inndragning eller erstatning. Beslaget etter landssvikanordningens § 36 og 39 er en utvidelse av bestemmelsen i straffeprosesslovens § 459 om hefte i siktedes gods. Så lenge det ikke foreligger noen rettskraftig avgjørelse av inndragnings- eller erstatningskravene, som kan gi Erstatningsdirektoratet adgang til å ta dekning i verdiene, står de mistenkte fremdeles som eiere. Forvaltningen er altså rent midlertidig inntil retten har avgjort ansvarets omfang. Ansvaret for forvaltningens lovlighet ligger imidlertid klarligvis ikke på noen måte hos tilsynsmannen.

Tilsynsmannens oppgaver er:

1. Å skaffe seg en full oversikt over den formue som forvaltes.
2. Å forvalte formuen.
3. Å ta vare på og granske bøker og dokumenter.
4. Å forberede inndragnings- og erstatningskravene.

I. *Oversikt over formuen som skal forvaltes.*

T. bør snarest mulig, eventuelt med sakkyndig assistanse - søke formuen registrert. Noen plikt til registrering foreligger ikke etter § 39, men det må allikevel foretas en uformel registrering. Henvendelse bør skje til skifteretter, byfogder, underfogder, auksjonsforretninger, lensmenn, sorenskriverkontorer o.l. for om mulig å få anvist folk med erfaring i registrerings- og takseringsforretninger. Under registreringen bør samtidig foretas en taksering uten at man her går for meget i detalj. Hvor langt man skal gå i det enkelte tilfelle og hvilket apparat man skal sette i scene er mer eller mindre et skjønnsspørsmål. En får søke hjelp hos firmaets funksjonærer, revisorer etc.. I industrielle bedrifter vil det være av betydning å få en oversikt over varebeholdningen, maskiner etc.. Verdipapirer må opptegnes og kontrolleres. Med hensyn til privat

innbo må der opptas en grovere fortegnelse over det som finnes, spesielt verdifulle kunstgjenstander, malerier etc. (biler, motorbåter).

Bestemmelsen om forvaltning skal iflg. § 40 ansees som beslag av alle de ting og verdier som til enhver tid hører med i den formue eller virksomhet som er under forvaltning. Ifølge samme paragraf må tinglysning eller registrering finne sted hvis der i formuen inngår fast eiendom eller skip. Tinglysning eller anmeldelse til skipsregistret bør skje såsnart retten har stadfestet beslutningen om forvaltning. Oppgaven over registreringen utferdiges i 4 eksemplarer, hvorav 2 sendes til fylkesrepresentanten, ett går til eieren, mens T. beholder ett.

II. *Forvaltningen.*

T. må omgående gjøre seg opp en mening om det er økonomisk riktig å fortsette vedkommende virksomhet. Hvis dette ikke er tilfelle og han mener at virksomheten bør innskrenkes eller stanses, må han snarest søke kontakt med Fylkesarbeidsnemnda i fylket. Når det er rasjonelt å fortsette virksomheten, må tilsynsmannen sørge for at der blir en som kan ta sig av de daglige forretninger. Han kan eventuelt bruke folk innen firmaet, eller om nødvendig andre dertil skikkede folk. Han kan utstyre den daglige leder med prokura, men må kontrollere at ledelsen følger hans direktiver. Tidligere nazistisk innehaver eller leder skal ikke benyttes medmindre det ansees uomgjengelig nødvendig og i så fall bare på rimelig lønnsbasis. Vedkommende leder må ikke opptre utad. Vanlige kvoter må søkes oppnådd. Forsyningsdepartementet m.v. er inneforstått hermed. Man bør i det hele gå inn for å holde en forretning i gang så den blir så normal som mulig under de spesielle omstendigheter. Ifølge direktoratets generelle forskrifter av 12. juni 1945, § 6 jfr. 1. § 38, kan forretningsmessig gjeld betales når dette er strengt nødvendig for å holde bedriften i gang. Eksempelvis nevnes betaling av husleie. Prioriterte renter av pantegjeld og eventuelt avdrag på pantegjeld kan betales når det er utvilsomt at pantet strekker til. Når forvaltning er stadfestet av retten, må T. anmelde rettens beslutning til firmaregistret, hvis firmaet er innført i dette.

Noen spesielle momenter m. h. t. forvaltningen kan nevnes:

- a) T. kan utbetale til nødvendige livsopphold for mistenkte og hans familie, forutsatt at vedkommende ikke får midler til underhold på annen måte. Beløpet må i alminnelighet ikke overstige den støtte som Forsorgsvesenet i vedkommende distrikt yder. Det gjøres oppmerksom på at banker, pensjonsinnretninger m. v. har fått bemyndigelse til å utbetale kr. 175.- pr. mnd. i byer og kr. 150.- på landet til hver familie. I særlige tilfelle kan fylkesrepresentantene gi samtykke til høyere satser. I Oslo er beløpet kr. 200.-.
- b) Lønninger til funksjonærer og arbeidere utbetales som før, hvis de ikke er urimelige eller står i åpenbart misforhold til arbeidstelsen og omfanget av ansvaret.
- c) T. kan etter konferanse med Fylkesarbeidsnemda avskjedige medlemmer av N. S. og suspendere dem som har opptrått uverdig, hvor dette ansees ønskelig eller nødvendig.
- d) Bankforbindelsen bør straks underrettes om forvaltningen forat en eventuell sperring av firmaets eller selskapets konti kan heves i forbindelse med noteringer av den forandring som er foregått forsåvidt angår disposisjonsretten.
- e) Hvis det er nødvendig å oppta lån for å holde bedriften igang eller undgå unødige omkostninger eller verditap, kan T. bruke tilstedeværende verdier som pantesikkerhet.
- f) T. må forvisse sig om at verdiene er tilstrekkelig forsikret (brannforsikret, eventuelt innbruddsforsikret).

III. *Granskning av bøker og dokumenter.*

Hensikten er å få bragt på det rene siktedes formuesforhold, forbindelsen med fienden, når forbindelsen ble opprettet, om arbeidsstyrken er utvidet, og om det er betalt for høye lønninger m. v. til funksjonærer og arbeidere. Det vil være hensiktsmessig at T. og de sakkyndige han finner å burde innkalle til assistanse, etablerer et samarbeide med den eller de etterforskningsbetjenter som på vegne av politiet arbeider med saken. Hvor det gjelder generelle retningslinjer kan der konfereres med direktoratet. Kontakt

med de utenbys representanter må oppnås når det gjelder firmaer som har formue utenfor distriktet. Under granskningen skal T. også søke å finne ut om vedkommende må antas å ha stukket midler til side, eventuelt på hvilken måte og i hvilket omfang.

IV. Når oppsporingen er tilendebragt, må T. gjennom representantene gi innstilling til direktoratet om forelegg skal utferdiges eller sak reises. T. må avgi forslag til inndragningens eller erstatningsansvarets omfang. Direktoratet vil søke å dra omsorg for at den økonomiske forfølgning og straffeforfølgningen ko-ordineres. Hvis forelegg ikke vedtas vil tilsynsmannen måtte være forberedt på å føre saken i retten, medmindre T. eller direktoratet av særlige grunner finner at en annen ordning bør foretrekkes. Nærmere retningslinjer herom vil bli gitt senere.

V. T. bør ikke gi meddelelser til *pressen*, men henvise denne til Erstatningsdirektoratet.

VI. For å beskytte driften og for å markere at T. er oppnevnt, bør det på brevark, fakturaer, i kunngjøringer og annonser anføres «*Under offentlig forvaltning*» ved siden av eller under firmanavnet, i alminnelighet såsnart rettens stadfestelse av forvaltningen foreligger.

VII. Hvis T. oppdager at formue er overført til hustru eller andre bør han ta initiativ til å få utvidet forvaltningen eller til å få foretatt beslag hos vedkommende. Henvendelse bør skje direkte til politiet med gjenpart til ED eller dettes representant.

VIII. Fordringer og krav som fremsettes overfor den forvaltede formue, må føres opp på en Kreditorfortegnelse.

Nye engasjementer eller entrepriser må ikke overtas uten samtykke av T.

IX. Prioritetsforholdet mellom inndragning m. v. og fordringer (jfr. I. § 21) samt spørsmålet om adgang til å hindre særforfølgning eller konkurs er under utredning av en komite.

X. Godtgjørelsen for tilsynsmannens arbeide vil bli fastsatt etter satser som blir bestemt av Justisdepartementet.

XI. Tilsynsmennene må ta vare på bevismateriale som de finner under sitt arbeide (brev, dokumenter etc.) og holde dette til disposisjon for politiet eller ED i de tilfelle hvor de ikke kommer til å føre sakene selv.